

Att sända i kabel

Myndigheten för radio och tv ger tillstånd och registrerar svenska radio- och tv-sändningar. Vi utfärdar även utgivningsbevis för webbplatser. En annan uppgift är att följa och sprida kunskap om utvecklingen på medieområdet.

Vi ansvarar för att granskningsnämnden för radio och tv kan utföra sina uppgifter. Nämnden prövar om innehållet i radio- och tv-program följer de regler som finns för sändningarna.

Myndigheten för radio och tv

Box 33

121 25 Stockholm

Tfn. 08-606 90 80

Fax. 08-741 08 70

registrator@radioochtv.se

www.radioochtv.se

Behövs det tillstånd för sändningar i kabelnät?

De flesta tv-sändningar som distribueras i kabelnät är *vidaresändningar*. Det innebär att de flesta kanaler som tv-konsumenten har i sin kabel-tv är kanaler som antingen sänds i marknätet eller med hjälp av satellit, och som sedan går ut i kabelnätet. En *ursprunglig sändning* däremot förs direkt ut i nätet från till exempel en studio. Sådana sändningar är oftast lokala, men kan också vara mer eller mindre rikstäckande.

Varje svensk medborgare och varje svensk juridisk person har rätt att sända program genom kabel. Den som sänder ursprungligt i kabelnät behöver inget tillstånd men måste registrera sig hos Myndigheten för radio och tv. Ursprungliga sändningar i kabelnät kan bedrivas av:

- nätinnehavaren själv
- någon som slutit avtal med nätinnehavaren om att få sända program i dennes nät
- en lokal kabelsändarorganisation som har förordnats (utsetts) av Myndigheten för radio och tv.

Den som sänder i kabelnät har skyldigheter enligt radio- och tv-lagen samt enligt yttrandefrihetsgrundlagen och dess följdlagstiftning.

Beställ-tv i kabelnät

I radio- och tv-lagen finns särskilda bestämmelser för den som levererar beställ-tv, det vill säga sådana tv-program som presenteras för tittaren i katalogform där tittaren kan välja vilket program han eller hon vill se och vid vilken tidpunkt det ska ske. Ett särskilt informationsmaterial finns att ladda ner från Myndigheten för radio och tv:s hemsida om de speciella regler som gäller för beställ-tv. Härunder beskrivs de regler som gäller för tv-sändningar i kabelnät.

Registrering av sändningsverksamhet

Den som sänder ursprungligt i kabel måste registrera sig hos Myndigheten för radio och tv (2 kap. 2 § radio- och tv-lagen). Följande uppgifter ska lämnas:

- namn, firma eller motsvarande
- firmatecknare
- postadress, e-postadress, webbplats och telefonnummer
- uppgift om den verksamhet som bedrivs
- namn eller beteckning för sändningarna.

Registrering av sändningsverksamhet görs enklast på en blankett som kan laddas ner från vår webbplats www.radioochtv.se.

Namn eller beteckning för sändningarna

Den som sänder måste ha en godkänd beteckning för sina sändningar. Det är Myndigheten för radio och tv som godkänner och registrerar beteckningen. En anmälan av beteckning görs enklast på samma blankett som registrering av sändningsverksamhet. Beteckningen måste ha särskiljningsförmåga. Det betyder att den måste skilja sig från andra sändningsbeteckningar så att tittaren kan identifiera vem det är som sänder. Två sändande organisationer kan alltså inte använda sig av en och samma beteckning, inte ens om de sänder på helt skilda platser i Sverige.

Att en beteckning godkänts av Myndigheten för radio och tv betyder inte i sig att den har skydd enligt varumärkes- eller firmalagstiftningen. Det innebär inte heller någon garanti för att beteckningen inte inkräktar på någon annans rätt till ett visst kännetecken.

Beteckningen ska anges minst en gång varje sändningstimme eller, om det inte är möjligt, mellan programmen. I sökbar text-tv ska beteckningen anges löpande i bild (5 kap. 11 § radio- och tv-lagen).

Utgivare

Den som sänder ska utse en utgivare som ansvarar för programverksamheten och anmäla denne till Myndigheten för radio och tv. Utgivaren är den juridiskt ansvarige för yttrandefrihetsbrott (till exempel hets mot folkgrupp, förtal och förolämpning) om brottet begås under sändning. Därför ska utgivaren ha rätt att bestämma över sändningarnas innehåll så att ingenting förs in mot dennes vilja. Bestämmelser om utgivare finns i yttrandefrihetsgrundlagens fjärde kapitel och i det tredje kapitlet i lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden.

Utgivaren måste ha sin hemvist i Sverige men behöver inte vara svensk medborgare. Utgivaren får inte vara underårig, försatt i konkurs eller stå under förvaltarskap enligt 11 kap 7 § föräldrabalken.

Om den som sänder inte utser någon utgivare kan han dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Anmälan av utgivare görs enklast på en särskild blankett som kan laddas ner från vår webbplats. Till anmälan ska även fogas dokument som styrker att utgivaren uppfyller de formella krav som ställs på en utgivare.

Ställföreträdare för utgivaren

Utgivaren får i sin tur utse en eller flera ställföreträdare, som tar över ansvaret om utgivaren inte själv kan ansvara för sändningen. Ställföreträdaren ska vara godkänd av den som har utsett den ordinarie utgivaren, det vill säga den som sänder. Utgivaren ska anmäla vem som är ställföreträdare till Myndigheten för radio och tv. Den ställföreträdande utgivaren måste uppfylla samma formella krav som den ordinarie utgivaren. Om utgivarens uppdrag upphör, upphör även uppdraget som ställföreträdare.

Upplysning om ansvarig utgivare

Varje sändning av ett program ska avslutas med en avannonsering som innehåller en uppgift om vem som har utsett utgivaren. Har en ställföreträdare varit ansvarig för programmet ska dennes namn nämnas vid avannonseringen (3 kap. 16 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden). Sägs inget i programmet om vem som är utgivare, är den ordinarie utgivaren alltid yttrandefrihetsrättsligt ansvarig för sändningen.

Utgivaransvar för direktsändningar

När det gäller program som direktsänds får den som ska utse utgivare besluta att, i stället för utgivaren, var och en som framträder i programmet själv ska svara för yttrandefrihetsbrott som han/hon begår. Beslutet ska före sändningen meddelas de berörda och antecknas i ett särskilt register hos den som bedriver sändningsverksamheten.

För att beslutet ska vara giltigt måste anteckningen innehålla uppgifter om namn, födelsetid och bostadsadress för alla som omfattas av med beslutet. Ett utdrag ur registret ska skickas in till Myndigheten för radio och tv så fort ett beslut har antecknats i det.

Lokala kabelsändarorganisationer

Det finns även en möjlighet att sända program i kabel-tv genom en lokal kabelsändarorganisation. Myndigheten för radio och tv kan förordna och därmed ge utrymme i ett kabelnät för en lokal kabelsändarorganisation.

Den lokala kabelsändarorganisationen ska låta olika intressen och meningsriktningar komma till tals i sina program. Nätinnehavarna är skyldiga att upplåta ett särskilt bestämt utrymme för dessa sändningar vars syfte är att öka yttrandefriheten och ge mindre resursstarka aktörer tillgång till att sända tv. De ska i sin sändningsverksamhet sträva efter att bidra till att öka yttrande- och informationsfriheten.

Bestämmelserna om lokala kabelsändarorganisationer finns i radio- och tv-lagens åttonde kapitel femtonde paragrafen och nionde kapitel, femte och sjätte paragraferna.

Vad innebär ett förordnande?

En lokal kabelsändarorganisation ska vara en juridisk person (till exempel en ideell förening eller ett aktiebolag) som har bildats för att bedriva lokala kabelsändningar.

Vid myndighetens prövning om förordnande vägs bland annat in om organisationen är representativ med hänsyn till de lokala förutsättningarna, är öppet för nya medlemmar eller delägare och berett att i sin verksamhet ge företrädare för olika lokala intressen och meningsriktningar möjlighet att komma till tals.

De flesta lokala kabelsändarorganisationer är ideella föreningar. En ideell förening uppfyller kravet för en juridisk person när den antagit stadgar av viss omfattning och valt styrelse som kan företräda föreningen. En ideell förening är inte hindrad att driva ekonomisk verksamhet som främjar de ideella syftena. Den ideella föreningen är lätt att bilda och är en öppen organisationsform.

Ett förordnande får ges för högst tre år i taget. Förordnandet ger den lokala kabelsändarorganisationen rätt att utan kostnad disponera ett särskilt bestämt utrymme i varje kabelnät som når fler än 100 anslutna bostäder. Kostnader för exempelvis länkförbindelse eller liknande installation för att mata in sändningarna i nätet faller på den lokala kabelsändarorganisationen.

Mer än en kabelsändarorganisation kan förordnas i en kommun. Om ytterligare organisationer förordnas är nätinnehavaren skyldig att bereda sändningsutrymme även för denna organisation, dock aldrig mer än sammanlagt en kanal.

Myndigheten kan också, om särskilda skäl föreligger, förordna en lokal kabelsändarorganisation i flera kommuner.

Det finns även möjlighet för förordnade lokala kabelsändarorganisationer att dela kanalplats med kommersiella sändningar, om den förordnade lokala kabelsändarorganisationen önskar avstå från kapacitet i den reserverade kanalen i kabelnätet.

Ansökan om förordnande som lokal kabelsändarorganisation görs hos Myndigheten för radio och tv på en blankett som kan laddas ner från vår webbplats. Samma blankett kan även användas vid ansökan om förnyat förordnande. Av blanketten framgår vilka handlingar som ska bifogas ansökan.

Myndigheten för radio och tv rekommenderar den som har planer på att starta en kabelsändarorganisation och söka förordnande, att kontakta andra kabelsändarföretag för att få råd om uppbyggnad, organisation och liknande. Kontakta Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige (se s. 21) för att få kontaktinformation till andra kabelsändarföretag.

Återkallelse av förordnande

Myndigheten för radio och tv får återkalla ett förordnande om den lokala kabelsändarorganisationen under en tremånadersperiod inte har bedrivit någon sändningsverksamhet eller endast sänt i obetydlig omfattning. Förordnandet kan återkallas även om det inte finns någon annan organisation som kan förordnas i kommunen. Myndighetens beslut om återkallelse av ett förordnande gäller omedelbart, även om det överklagas. (18 kap. 6 § radio- och tv-lagen)

Nätinnehavarens skyldigheter

Nätinnehavare är den som äger eller förfogar över ett kabelnät (i radio- och tv-lagen benämmt elektroniskt kommunikationsnät) där tv-program sänds vidare till allmänheten. Förfogar över nätet gör den som efter avtal med fastighetsägaren bestämmer till exempel vilka kanaler som ska finnas i nätet eller vilken kanalplats en tv-kanal ska ha.

Det krävs inget tillstånd från Myndigheten för radio och tv för att installera och inneha kabelnät. Däremot krävs tillstånd av markägaren som upplåter mark genom avtal, av fastighetsägaren som beslutar om fastighetsnät och anslutning till kabelnät samt ibland även av de boende som kan ha olika inflytande beroende på boendeform.

Utrymme i nätet för lokala kabelsändarorganisationer

Var och en som äger eller förfogar över ett kabelnät för vidareändning av tv-program som når fler än 100 bostäder är skyldig att kostnadsfritt tillhandahålla ett utrymme i nätet för sändningar av tv-program från lokala kabelsändarorganisationer. I nät där tv sänds med analog och digital teknik ska utrymme tillhandahållas med både analog och digital sändningsteknik (9 kap. 5 § radio- och tv-lagen).

Någon begränsning av ett sändningsområde finns inte i radio- och tv-lagen men ett förordnande av en lokal kabelsändarorganisation gäller normalt bara för en kommun.

Vidaresändningsplikt

Vidaresändningsplikten innebär att den som äger eller förfogar över ett kabelnät som används för tv-sändningar ska se till att de anslutna hushållen kan ta emot vissa kanaler utan kostnad för mottagningen och på ett tillfredställande sätt. Bestämmelserna om vidareändning finns i radio- och tv-lagens nionde kapitel.

Vilka kabelnät omfattas?

Alla trådbundna nät som används för vidareändning av tv-sändningar till allmänheten omfattas, till exempel:

- traditionella kabel-tv-nät
- bredbandsnät och andra kabelnät som även har andra funktioner än vidareändning av tv.

Näten omfattas dock endast "...om ett betydande antal hushåll som är anslutna till nätet använder det som sitt huvudsakliga medel för att ta emot tv-sändningar...". Med betydande antal avses minst hälften av de av de anslutna hushållen eller 100 eller flera hushåll. Ett nät förutsätts vara det huvudsakliga medlet för ta emot tv-sändningar om det tillhandahåller ett brett utbud av tv-kanaler utöver de som omfattas av vidareändningsplikten.

Vilka kanaler ska vidareändas?

De kanaler som ska vidareändas är:

- SVT1
- SVT2
- SVTB
- SVT24/Kunskapskanalen.

Dessa kanaler uppfyller de krav som ställs i radio- och tv-lagen, det vill säga de sänds med stöd av regeringstillstånd som är förenat med villkor med krav på opartiskhet och saklighet samt villkor om ett mångsidigt programutbud där det ska ingå nyheter och kanalerna är avsedda att tas emot i området utan villkor om särskild betalning. Vidaresändningsplikten är begränsad till fyra avgiftsfinansierade kanaler. En förutsättning för vidaresändningsplikten är att nättinnehavaren har tillstånd från rättighetsinnehavare till vidaresändning av de kanaler som omfattas.

Regionala sändningar ska vidaresändas i kabelnät som är belägna inom det geografiska område som sändningarna är avsedda för. Nättinnehavaren har dock ingen skyldighet att vidaresända andra regionala sändningar.

Utan kostnad

De kanaler som omfattas av vidaresändningsplikten ska kunna tas emot av hushållen utan kostnad för själva mottagningen. Mottagningen av de kanaler som omfattas av vidaresändningsplikten får inte vara förknippad med exempelvis en abonnemangsavgift eller programavgift. Däremot har nättinnehavaren rätt att ta ut en skälig avgift för tillhandahållandet av nätet (anläggning, ombyggnad, drift, service).

Ljud- och bildkvalitet

Kanalerna som omfattas av vidaresändningsplikten ska kunna tas emot av hushållen på ett tillfredställande sätt. Det betyder att ljud och bild ska vara störningsfria och oförvanskade. Ljud och bild ska ha en godtagbar kvalitet i förhållande till kvaliteten på marksändningarna i området.

Analogt eller digitalt

Kanalerna ska vidaresändas antingen analogt eller digitalt, men om det förekommer analoga sändningar i nätet måste SVT1 och SVT2 sändas analogt.

Vem ska vidaresända?

Vidaresändningsplikten ligger på den som äger eller förfogar över nätet, det vill säga normalt sett den som bestämmer vad som ska sändas i nätet.

Om en nättinnehavare inte uppfyller vidaresändningsplikten kan Myndigheten för radio och tv förelägga denne att uppfylla sin skyldighet. Föreläggandet kan förenas med vite.

Dispens

Myndigheten för radio och tv kan meddela undantag från kraven enligt vidaresändningsplikten om det finns "särskilda skäl" till det. Som särskilda skäl räknas tekniska eller ekonomiska hinder för att fullgöra vidaresändningsplikten fullt ut, exempelvis nät med begränsat frekvensutrymme eller av mindre omfattning.

Programregler

Alla som sänder radio- eller tv-program i Sverige måste följa de programregler som finns i radio- och tv-lagen. Bestämmelser om innehållet i tv-sändningar finns i lagens femte kapitel. Bestämmelserna om produktplacering, sponsring och reklam och annonser i tv-sändningar finns i lagens sjätte, sjunde och åttonde kapitel. För ljudradio finns motsvarande bestämmelser i lagens fjortonde och femtonde kapitel. I lagens sextonde kapitel finns gemensamma bestämmelser om granskning och tillsyn.

Det är granskningsnämnden för radio och tv som övervakar genom granskning i efterhand om sändningarnas innehåll överensstämmer med radio- och tv-lagen. Granskningsnämnden är en särskild beslutsnämnd som är knuten till Myndigheten för radio och tv. Myndigheten kan ta initiativ till att granska vissa sändningar. Vanligast är dock att granskning sker efter anmälningar från allmänheten. Granskningsnämndens beslut kan vara friande, fällande, eller kritiserande. Ett friande beslut innebär att granskningsnämnden konstaterar att sändningen inte strider mot någon av de regler som gäller för sändningarna. Ett fällande beslut innebär att programföretaget har brutit mot en eller flera programregler. I ett kritiserande beslut frias sändningen, men nämnden framför ändå viss kritik.

I vissa fall är det dock Justitiekanslern (JK) eller Konsumentombudsmannen (KO) som kontrollerar efterlevnaden av reglerna (se även under rubriken *Sanktioner*).

Sändningsinnehåll

Bestämmelserna om innehållet i tv-sändningar, beställ-tv och sökbar text-tv finns i radio- och tv-lagens femte kapitel. För ljudradio finns motsvarande bestämmelser i det fjortonde kapitlet.

Demokratibestämmelsen

För tv-sändningar (och vissa radiosändningar) gäller, enligt radio- och tv-lagen, den så kallade demokratibestämmelsen. Enligt den ska programverksamheten som helhet präglas av det demokratiska statsskickets grundidéer och principen om alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet.

Beriktigande

Enligt radio- och tv-lagen bör felaktiga sakuppgifter i kabelsändningar beriktigas (dvs. upplysa om att tidigare uppgifter som har lämnats har varit felaktiga) när det är befogat.

Våld och pornografi

Program med ingående våldsskildringar av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder ska antingen föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild under hela sändningstiden. Sådana program får inte sändas under sådan tid och på sådant sätt (dvs. okodade) att det finns en betydande risk att barn kan se programmen, om det inte av särskilda skäl ändå är försvarligt. Till exempel kan ett våldsinslag som är en del av nyhetsbevakningen vara försvarligt att sända även om ett liknande inslag i en actionfilm som sänds vid samma tidpunkt inte behöver vara det.

Bestämmelsen om varning i samband med program med våld och pornografi övervakas av granskningsnämnden medan det är Justitiekanslern (JK) som övervakar bestämmelsen om otillåtna vålds- och pornografiinslag (se även under rubriken *Sanktioner*).

Sändningarnas beteckning

Den som sänder program ska använda den beteckning för sina sändningar som Myndigheten för radio och tv godkänt. Beteckningen ska anges minst en gång varje sändningstimme eller, om detta inte är möjligt, mellan programmen. I sökbar text-tv ska beteckningen anges löpande.

Annonser och reklam

Bestämmelser för tv-sändningar och beställ-tv om reklam och andra annonser finns i radio- och tv-lagens åttonde kapitel. För ljudradio finns motsvarande regler i lagens femtonde kapitel.

Annonssignatur

Reklam och sådana sändningar som inte är reklam, men sänds på uppdrag av någon annan och syftar till att främja en sak eller en idé, exempelvis så kallade åsiktsannonser, kallas i lagen annonser. Annonserna ska tydligt skiljas från det övriga programmaterialet genom en särskild signatur som består av både ljud och bild. Den ska finnas både före och efter annons-sändningen och granskningsnämnden har i sina avgöranden lagt särskild vikt vid att försignaturen tydligt förmedlar budskapet "nu sänds annonser".

Annonsernas placering

Annonser får inte sändas i gudstjänster eller i barnprogram (se nedan). För barnprogram gäller dessutom att det inte får förekomma annonser före eller efter programmet.

I nyhetsprogram, biograffilmer och filmer producerade för tv får annonsavbrott ske en gång varje tablålagd period på minst 30 minuter.

För övriga typer av program får annonser placeras där programföretaget tycker att det är lämpligt. Vid alla annonsavbrott måste dock hänsyn tas till naturliga pauser i programmet och programmets längd. Ett annonsprogram får inte påverka programmets integritet och värde eller kränka rättighetshavarnas rättigheter.

Annonsmängd

Mängden annonser som får sändas är begränsad. Under en timme mellan hela klockslag får det sändas *högst tolv minuter annonser*.

Den sammanlagda tiden för en annons-sändning får inte understiga en minut. Det enskilda reklaminslaget kan dock vara kortare och inget hindrar att annons-sändningen fylls ut med t.ex. reklam för den egna programverksamheten (trailrar). Bakgrunden till bestämmelsen är dels att tittarna ska hinna uppfatta att det sänds annonser, dels begränsa antalet annonsavbrott i sändningarna.

Nya annonstekniker

På senare år har den tekniska utvecklingen bidragit till nya typer av annonsering. Dessa kräver i vissa fall specialreglering.

Ett exempel på en sådan ny annonsteknik är när annonserna upptar en del av skärmen och sänds parallellt med den redaktionella sändningen. Sådan annonsering med delad skärm är endast tillåten vid sändningar som visar direktsända evenemang som pågår utan avbrott, till exempel vissa sportsändningar. Annonsering med delad skärm får inte förekomma om den kränker programmets integritet och värde eller rättighetshavarnas rättigheter.

I sport- och tävlingsprogram är det också under vissa omständigheter tillåtet att i tv-bilden foga in namnet på det företag som tillhandahållit nödvändig utrustning för att producera information om resultat, matchställning och dylikt, så kallade elektroniska företagsskyltar.

Om det förekommer virtuell annonsering, dvs. att nya, virtuella meddelanden eller bilder infogats i bilden och lagts över en annonsplats som finns i verkligheten, måste tittarna upplysas om det.

Annonsinnehåll

Nyhetsuppläsare eller andra personer som spelar en framträdande roll i program som huvudsakligen handlar om nyheter eller nyhetskommentarer, får inte uppträda i annonserna. Syftet är att undvika att reklaminslag förväxlas med nyhetsinslag.

Reklam riktad till barn får inte förekomma. Inte heller får personer eller figurer som spelar en framträdande roll i barnprogram förekomma i annonserna.

Reklam för alkoholdrycker, tobaksvaror, receptbelagda läkemedel eller receptbelagd medicinsk behandling får inte sändas.

Bestämmelserna i ovanstående tre stycken övervakas av Konsumentombudsmannen, se vidare under rubriken *Sanktioner*.

Reklamförbud

De av Myndigheten för radio och tv förordnade lokala kabelsändarorganisationerna får inte sända reklam, inte ens i sökbar text-tv.

Undantag

Flera av bestämmelserna om reklam gäller inte den reklam som den sändande gör för sin egen programverksamhet (exempelvis genom trailrar) och sådana inslag behöver därför inte sändas under annonstid.

Bestämmelserna om reklam gäller inte heller om någon som sänder i kabel använder sig av ljudet från en radiosändning så länge den sändningen är tillståndspliktig. Det är då tillräckligt att den som har tillstånd att sända radio ansvarar för sin sändning. Lokala kabelsändarorganisationer (förordnade) får inte heller sända reklam på detta sätt.

Särskilt om försäljningsprogram

Ett försäljningsprogram är ett program där tittaren erbjuds att beställa varor och tjänster. Sådana program får sändas i programtjänster (kanaler) som uteslutande är avsedda för sådana program utan annan tidsbegränsning än att sändningstiden måste vara minst femton minuter lång. Även försäljningskanaler ska använda en beteckning för sina sändningar som godkänts av Myndigheten för radio och tv. Beteckningen ska anges en gång varje sändningstimme och dessutom när sändningarna börjar och slutar. Den särskilda annonssignaturen ska alltid vara synlig i bild (8 kap. 1 och 5 § radio- och tv-lagen).

Sponsring

Ett program är sponsrat om det helt eller delvis har bekostats av någon annan än den som bedriver en sändningsverksamhet eller som framställer program. Bestämmelserna om sponsring finns i sjunde kapitlet radio- och tv-lagen för tv-sändningar och i femtonde kapitlet, åttonde till tionde paragraferna för ljudradio.

Även förordnade lokala kabelsändarorganisationer får sända sponsrade program.

Sponsringsmeddelande

Om ett program är sponsrat ska den sändande, på lämpligt sätt, före och/eller efter programmet upplysa publiken om vem sponsorn är. Om bara en klart avgränsad del av ett program är sponsrad, ska sponsringsmeddelandet lämnas i början eller i slutet av den delen. Med program avses helt enkelt innehållet i sändningarna. Ett program behöver inte vara av en viss längd för att räknas som ett program. Även enkla meddelanden om exempelvis tid eller väderlek faller under programbegreppet.

Ofta vill en sponsor synas fler gånger under ett program. Så kallade frivilliga sponsringsmeddelanden kan lämnas i följande fall.

- Om en klart avgränsad del av ett program är sponsrad får sponsringsmeddelande lämnas även i början och slutet av programmet.
- I sportprogram med längre pauser och i program som återger föreställningar och evenemang får sponsringsmeddelanden lämnas i pauser för publiken.
- I samband med att sändningen övergår från en programtjänst till en annan.
- Vid växlingar mellan studiosändningar och andra sändningar, och
- I samband med annonsavbrott.

När sponsringsmeddelanden lämnas i ett program måste det alltid ske på ett sådant sätt att det inte kränker programmets integritet och värde eller rättighetshavarnas rättigheter.

Ett sponsringsmeddelande i en tv-sändning ska innehålla sponsorns namn, logotyp eller annat kännetecken för sponsorn. Meddelandet får inte innehålla säljfrämjande inslag.

Sponsringsförbud

Nyheter och nyhetskommentarer får inte sponsras. Den som har som sin huvudsakliga verksamhet att tillverka alkoholdrycker eller tobaksprodukter kan inte vara sponsor. Om ett läkemedelsföretag sponsrar ett program i en tv-sändning eller i sökbar text-tv får sponsringen bara främja företagets namn eller anseende men inte receptbelagda läkemedel och sådan medicinsk behandling som bara är tillgänglig efter ordination.

Produktplacering

För tv-sändningar och beställ-tv finns särskilda bestämmelser för produktplacering i radio- och tv-lagens sjätte kapitel. Reklam och andra annonser ska som nämnts skiljas från det övriga programinnehållet genom den särskilda annonssignaturen. I det vanliga programmaterialet får inte reklammeddelanden förekomma. Däremot får det i vissa typer av program förekomma produktplacering. Med produktplacering förstås att en vara, en tjänst eller ett varumärke förekommer i ett program i marknadsföringssyfte och mot betalning eller liknande ersättning till programföretaget.

Produktplacering är tillåtet i filmer, tv-serier, sportprogram och lätta underhållningsprogram. Det är dock inte tillåtet att sända barnprogram med produktplacering. Inte heller är det tillåtet att sända program där det förekommer produktplacering av alkoholdrycker, tobaksvaror eller receptbelagda läkemedel.

När det förekommer produktplacering ska information lämnas om detta i början och slutet av programmet och när programmet börjar igen efter avbrott för annonser. Informationen ska endast bestå av en neutral upplysning om förekomsten av produktplacering och om den vara eller tjänst som har placerats i programmet.

Program där det förekommer produktplacering får sändas endast om programmet inte på ett otillbörligt sätt gynnar kommersiella intressen.

Otillbörligt gynnande

Bestämmelsen om otillbörligt kommersiellt gynnande finns i radio- och tv-lagens femte kapitel, femte paragrafen respektive fjortonde kapitlet, andra paragrafen.

Program som inte är reklam får inte otillbörligt gynna kommersiella intressen. Det innebär att programmet inte får

1. uppmuntra till inköp eller hyra av varor eller tjänster eller innehålla andra säljfrämjande inslag
2. framhäva en vara eller en tjänst på ett otillbörligt sätt.

Informations-/underhållningsintresse

Det är alltså otillåtet att gynna kommersiella intressen när det sker på ett otillbörligt sätt. För att ett gynnande inte ska vara otillbörligt kan man, något förenklat, säga att den nytta som ett företag har av att nämnas i sändningen ska motsvaras av ett tydligt informations- eller underhållningsintresse hos publiken. Ju mindre informations- eller underhållningsintresse som föreligger i ett visst fall, desto mindre är också det gynnande – dvs. den grad av fokusering på ett varumärke eller företagsnamn – som kan tillåtas. Omvänt gäller att en högre grad av fokusering, och därmed gynnande, kan accepteras om informations- eller underhållningsintresset är betydande. Att tittarna ibland tycker att reklaminslag är informativa betyder självklart inte att kravet på ett informationsintresse är uppfyllt. Det har inte heller någon betydelse för underhållningsintresset om programmet är populärt och har många tittare. Det är gynnandet, omnämmandet av företaget, som ska vara motiverat.

Kommersiellt intresse

Ett kommersiellt intresse föreligger enligt granskningsnämndens praxis om den aktuella varan eller tjänsten tillhandahålls av någon som yrkesmässigt, i vinstsyfte eller inte, bedriver verksamhet av ekonomisk art.

Särskilt om sökbar text-tv

I sökbar text-tv ska sändningens beteckning, den särskilda annonssignaturen och sponsringsmeddelanden anges löpande, dvs. hela tiden. Annonssignaturen behöver, till skillnad från vad som gäller för andra tv-sändningar, endast anges i bild.

Referensband och pliktleverans

Den som bedriver kabelsändningar är skyldig att spela in varje program och bevara dessa inspelningar i minst sex månader från sändningen (referensband). Detta framgår av 5 kap. 3 § lagen (1991:1559) med föreskrifter på tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrundlagens områden. Den som sänder är skyldig att på begäran utan kostnad lämna en kopia av dessa inspelningar till Myndigheten för radio och tv och Konsumentombudsmannen. Även Justitiekanslern kan begära in kopior av referensband.

För att säkerställa framtida forskning kring kabelsändningar finns, enligt lagen (1993:1392) om pliktexemplar av dokument, en skyldighet för den som sänder att lämna en kopia av inspelningar av sända program. Sådana pliktexemplar ska på begäran lämnas till Kungliga biblioteket.

Sanktioner

Om den som sänder bryter mot reglerna i radio- och tv-lagen kan det leda till sanktioner i form av vitesföreläggande eller särskild avgift. Detta regleras i radio- och tv-lagens sjuttonde och artonde kapitel. Sanktionerna varierar beroende på vilken bestämmelse som överträtts.

Efterlevnaden av de flesta programregler i radio- och tv-lagen övervakas av granskningsnämnden för radio och tv vid Myndigheten för radio och tv. I vissa fall är det dock Justitiekanslern (JK) eller Konsumentombudsmannen (KO) som kontrollerar efterlevnaden av reglerna.

Särskild avgift

Den som i sin sändningsverksamhet bryter mot vissa annons- och sponsringsbestämmelser, eller mot förbudet att otillbörligt gynna kommersiella intressen, kan bli skyldig att betala en särskild avgift. Den särskilda avgiften fastställs till lägst 5 000 kronor och högst 5 miljoner kronor; den bör dock inte vara högre än 10 procent av det sändande företags årsomsättning.

Beslut om avgift fattas av Förvaltningsrätten i Stockholm på talan av granskningsnämnden för radio och tv. Förvaltningsrättens dom kan överklagas till Kammarrätten i Stockholm. För att Regeringsrätten ska ta upp ett överklagande av kammarrättens dom till prövning krävs prövningstillstånd.

Förelägganden

Myndigheten för radio och tv och granskningsnämnden för radio och tv får meddela förelägganden i syfte att förmå en nätinnehavare eller en sändande att följa vissa bestämmelser i radio- och tv-lagen. Ett föreläggande kan förenas med vite. Det innebär att tillståndshavaren måste betala ett på förhand fastställt belopp – vite – om inte föreläggandet efterföljs. Vid överträdelse av ett vitesföreläggande kan myndigheten eller nämnden ansöka hos Förvaltningsrätten i Stockholm om utdömmande av vitet.

Myndigheten för radio och tv får rikta ett föreläggande mot en nätinnehavare om han:

- bryter mot vidaresändningsplikten (must carry-skyldigheten)
- bryter mot skyldigheten att tillhandahålla ett särskilt bestämt utrymme för lokala kabelsändarorganisationer.

Granskningsnämnden för radio och TV får förelägga den sändande att följa:

- bestämmelsen om beteckningar
- bestämmelsen om varning för våld och pornografi.

Dessutom kan tillsynsmyndigheterna förelägga den sändande att lämna inspelning av referensband och lämna vissa upplysningar som möjliggör kontroll av att verksamheten följer regelverket.

Justitiekanslern

Bestämmelsen om otillåtna vålds- och pornografiinslag faller under Justitiekanslerns (JK) ansvar. Om JK finner att någon vid upprepade tillfällen bryter mot bestämmelsen, får JK förelägga denne att inte göra det igen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite.

Justitiekanslern
Box 2308
103 17 Stockholm
Tfn: 08-405 10 00
registrator@jk.se
www.jk.se

Konsumentombudsmannen

Konsumentombudsmannen (KO) övervakar efterlevnaden av bestämmelserna om barnreklam, att nyhetsuppläsare m.fl. inte får uppträda i reklaminslag samt förbuden mot reklam för alkohol, tobak och receptbelagda läkemedel. KO tillämpar vid sin övervakning marknadsföringslagen. Enligt denna kan en annonsör eller ett programföretag åläggas en marknadsstörningsavgift under förutsättningar som liknar dem för den särskilda avgiften.

Konsumentombudsmannen
(Konsumentverket)
Box 48
651 02 Karlstad
Tfn: 0771-42 33 00
konsumentverket@konsumentverket.se
www.konsumentverket.se

Överklagande av beslut

Myndigheten för radio och tv:s och granskningsnämnden för radio och tv:s beslut får överklagas hos Förvaltningsrätten i Stockholm, om beslutet förenats med vite. Beslut som gäller skyldighet att lämna referensband kan dock inte överklagas.

Andra beslut som får överklagas är:

- godkännande av beteckningar
- förordnande av lokala kabelsändarorganisationer
- återkallelse av ett förordnande som lokal kabelsändarorganisation
- undantag från sändningsplikten (must carry-skyldigheten)
- undantag från skyldigheten att tillhandahålla ett särskilt bestämt utrymme för lokala kabelsändarorganisationer.

Förvaltningsrättens beslut om viten och särskild avgift kan överklagas till Kammarrätten i Stockholm. Prövningstillstånd krävs för att kammarrätten ska ta upp överklagande av ett beslut om vitesföreläggande till prövning.

Upphovsrätt

Den som vidareänder eller sänder ursprungligt i kabelnät måste träffa avtal med olika rättighetshavare om tillstånd och om ersättning för att få använda upphovsrättsligt skyddat material.

Vidaresändningar

Den som vidareänder program måste ha avtal för hela kanalens innehåll med de organisationer och företag som representerar radio- och tv-företag, producentföretag samt enskilda upphovsmän och utövande konstnärer. Organisationerna sluter avtal samt inkasserar och fördelar ersättning.

Copyswede, som är de svenska upphovsmännens och utövande konstnärernas samarbetsorganisation, kan licensiera ett större antal tv- och radiokanaler för kabelutnyttjande.

Copyswede

Industigatan 2A, 10 tr
112 46 Stockholm
Tfn: 08-545 667 00
copyswede@copyswede.se
www.copyswede.se

Ursprungliga sändningar

För att få använda upphovsrättsligt skyddat material i ursprungliga kabelsändningar krävs, vid varje enskilt tillfälle, tillstånd från rättighetshavarna.

Den som vill använda musik ska kontakta STIM (Svenska Tonsättares Internationella Musikbyrå), som arbetar för att tillvarata kompositörers, musikbearbetares, textförfattares och musikförlags ekonomiska rättigheter.

STIM

Box 27327
102 54 Stockholm
Tfn: 08-783 88 00
stim@stim.se
www.stim.se

SAMI (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) är en intresseorganisation som tillvaratar artisters och musikers upphovsrättsliga intressen.

SAMI

Söder Mälarstrand 75
118 25 Stockholm
Tfn: 08-453 34 00
info@sami.se
www.sami.se

IFPI Svenska Gruppen inkasserar ersättning när fonogram används i bl.a. radio- och tv-sändningar och fördelar därefter ersättning till skivbolagen.

IFPI Svenska Gruppen

Box 1429
111 84 Stockholm
Tfn: 08-735 97 50
info@ifpi.se
www.ifpi.se

ALIS (Administration av litterära rättigheter i Sverige) kan ge information om upphovsrätt när det gäller användning av litterära verk.

ALIS

Drottninggatan 85
111 60 Stockholm.
Tfn: 08-411 98 10
alis@alis.org
www.alis.org

I vissa fall kan information om upphovsrätt ges av Sveriges Författarförbund.

Sveriges Författarförbund

Box 3157
103 63 Stockholm
Tfn: 08-545 132 00
sff@sff.info
www.forfattarforbundet.se

Kontaktorganisationer

CANT (Centrala Antennföreningen) är antenn- och kabel-tv-branschens branschförening.

CANT

Box 22307
104 22 Stockholm
Tfn: 08-508 938 00
www.cant.se

DigitalForum är ett gemensamt forum för alla större aktörer inom respektive distributionsform av digital-tv – kabel, satellit och marknät.

HDTV Forum

Box 22307
104 22 Stockholm
Tfn: 08-508 938 00
hdtvforum@branschkansliet.se
www.digitalforum.nu

EIO (Elektriska Installatörsorganisationen) är en intresseorganisation för landets el- och teleteknikföretag.

EIO

Box 17537
118 91 Stockholm
Tfn: 08-762 75 00
info@eio.se
www.eio.se

Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige är en allmännyttig ideell förening.

Riksförbundet Öppna Kanaler i Sverige

Kronobergsgatan 8
352 33 Växjö
Tfn: 0470-32 26 00
info@opnakanalen.se
www.opnakanalen.se

Svenska Kabel-TV Föreningen är de svenska kabel-tv-företagens gemensamma intresseorganisation.

Svenska Kabel-TV Föreningen

Agardhsgatan 26
665 32 Kil
Tel. 0704-93 14 99
admin@kabeltv.se
www.kabeltv.se

Lagar och förordningar

Ramen för kabelsändningar anges i yttrandefrihetsgrundlagen och dess följdlagstiftning. Den närmare regleringen finns i radio- och tv-lagen (2010:696).

Radio- och tv-lagen kan nås via länk på myndighetens hemsida. Den som närmare vill studera motiven till radio- och tv-lagen kan läsa propositionen 2009/10:115.